

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

на дисертаційну роботу Синюри-Ростун Надії Романівни:
«Територіальна організація дошкільної та шкільної освіти регіону в умовах сучасних реформ», представлена на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.05 – розвиток продуктивних сил та регіональна економіка

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з напрямами науково-дослідних робіт, науковими програмами, темами

Освіта одна звищих цінностей людини і суспільства: вона є передумовою їх існування та визначальним чинником соціального та економічного розвитку суспільства. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю удосконалення мережі закладів дошкільної та середньої освіти, підвищенням якості та доступності освітніх послуг, особливо у свіtlі сучасних реформ, а тема дисертаційного дослідження, відображає проблематику актуальних напрямів економічної науки й соціальної практики в галузі освіти.

Статистичні джерела констатують хвилеподібні тенденції розвитку демографічних процесів, за яких при одночасному збільшенні кількості дітей, що потребують забезпечення дошкільними закладами, відбувається скорочення кількості учнів у школах. Такі явища загострюють проблеми зниження якості освіти, зростання кількості малокомплектних шкіл, зменшення педагогічного навантаження для працівників освітніх закладів, перевантаження дошкільних установ тощо. Водночас адміністративно-територіальна реформа висуває нові виклики щодо можливостей та напрямів розвитку сфери освіти, особливо у новостворених територіальних громадах.

В контексті зазначеного вище вважаємо, що обрана тема дисертаційного дослідження є важливою, актуальною і має значне теоретичне, а особливо практичне значення.

Виконання дисертаційної роботи безпосередньо пов'язане з тематикою наукових досліджень сектору просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України», зокрема з такими темами, як: «Просторовий вимір територіально-структурних процесів у регіоні» (номер

державної реєстрації ДР № 0108U010367), «Оцінка сучасного стану та систематизація проблем соціально-економічного розвитку малих міст регіону» (на прикладі Карпатського регіону) (ДР №0111U000709), «Оцінка перспектив розвитку метрополійних функцій обласних центрів Західного регіону України» (ДР № III-06-13), «Форми просторової організації бізнесу та механізми її регулювання» (номер державної реєстрації 0116U004034). У межах виконання даних тем дисертант брала безпосередню участь у розробленні методичних зasad, проведенні оцінки стану та особливостей розвитку дошкільної та шкільної освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

У роботі в якості теоретико-методологічної основи дисертаційного дослідження використано ключові положення сучасної економічної теорії, концепції людського та збалансованого розвитку, що, на наш погляд, дало змогу обґрунтувати отримані наукові результати, порівняти їх з вже існуючими.

Для вирішення поставлених у дисертaciї завдань автором застосувались загально - та конкретно наукові методи аналізу, а саме: просторового аналізу, логічного узагальнення і порівняння, економіко-статистичні методи для обробки використаних статистичних даних, графічні і картографічні методи та інші.

Підтвердженням достовірності наукових положень дисертації є використання в роботі офіційних інформаційних джерел, а саме законних та підзаконних нормативно - правових актів, статистичних матеріалів Державної служби статистики України, профільного міністерства. Огляд літератури за темою дисертації дозволив зробити висновок, що положення наукової новизни, виділені автором, у цілому є аргументованими й об'єктивно відображають його особистий внесок у вітчизняну науку.

Слід зазначити, що достовірність наукових положень підтверджує їх практичне використання в діяльності:

1. Головного управління освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації (довідка №3-11/2135 від 8.09.2010р.).

2. Департаменту економічного розвитку і торгівлі Чернівецької обласної державної адміністрації (довідка №01/140 від 25.09.2012 р.).
3. Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (Вх. лист від 08.07.2016 р. № 358).
4. Інституту Архітектури Національного університету «Львівська Політехніка» (Вх. лист від 14.11.2016 р. № 253).

Зміст і завершеність дисертаційного дослідження.

Структура дисертації, складається із трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків і списку використаних літературних джерел, є науково обґрунтованою, логічно зумовленою і логічно взаємспов'язаною.

Зазначимо, що науковий апарат дослідження, в цілому, сформульований грамотно і зауважень не викликає: чітко представлено мету, задачі, об'єкт, предмет, методи, наукову новизну та практичне значення результатів дослідження.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження територіальної організації дошкільної і шкільної освіти регіону» здійснено огляд вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень за обраною проблемою, що дало змогу уточнити сутність категорії «територіальна організація освіти регіону», запропонувати методичні підходи до аналізу стану мережі закладів освіти у Львівській області.

У другому розділі «Аналіз територіальної організації дошкільної і шкільної освіти у Львівській області» представлено результати аналізу інфраструктурного забезпечення мережі ДШО регіону, окреслено проблеми територіальної організації системи закладів у Львівській області.

У третьому розділі «Напрями удосконалення територіальної організації дошкільної і шкільної освіти регіону в умовах сучасних реформ» проведено огляд пріоритетних напрямів розвитку сфери шкільної та дошкільної освіти та проблемність їх реалізації в умовах регіону, подано концептуальне бачення

розвитку елементів мережі, сформульовано напрями удосконалення територіальної організації системи на перспективу.

Необхідно також відзначити, що викладені в авторефераті матеріали повністю відображають зміст дисертації та її висновки. У мовностилістичному оформленні дисертації і автореферату враховано особливості наукового стилю мовлення. Логічну структурованість роботи забезпечують висновки та узагальнення, а також уточнюють таблиці та діаграми.

Ознайомлення з текстом роботи переконливо свідчить про добру обізнаність автора з вітчизняними та зарубіжними літературними джерелами, що в тій чи іншій мірі стосуються означеної проблематики (233 найменування). Уміле використання джерел, зокрема, доречні посилання та цитування свідчать про ерудицію дисерантки, володіння інформацією, що стосується об'єкта і предмета дослідження.

Найбільш вагомі результати дослідження, їх наукова новизна.

У представленому дослідженні доведено наявність невирішених теоретичних та практичних проблем і відповідно сформовано власні підходи до їх вирішення, запропоновано концептуальні підходи та прикладні пропозиції удосконалення територіальної організації дошкільної та шкільної освіти.

Заслуговує на увагу, запропоноване Синюрою-Ростун Н.Р. трактування ТО ДШО регіону, що дає можливість окреслити закономірності розвитку та формування її територіальної структури, зокрема, виділено системоформуючий центр, напівпериферійні, периферійні та території без стабільного попиту на освітні послуги.

Схвально оцінюємо, вивчення дисеранткою зарубіжного досвіду у формуванні та удосконаленні територіальної організації навчальних закладів регіону, цікавими є положення щодо аналізу основних принципів організації і функціонування ТО ДШО у розвинених країнах, що сприятиме виявленню спільних проблем та визначеню шляхів удосконалення ТО ДШО із врахуванням ефективного світового досвіду.

На позитивну оцінку заслуговує запропонована автором структура факторів формування та розвитку територіальної організації ДШО. Погоджуємось, що всі групи факторів, а саме історичні, нормативно-правові, культурні, інфраструктурні, природно-екологічні, фінансово-економічні, соціально-демографічні, безумовно мають свій специфічний вплив на стан та структуру ТО ДШО.

У роботі сформовано концептуальний підхід до розвитку територіальної організації дошкільної та шкільної освіти, який дозволить формувати управлінські рішення спрямовані на забезпечення рівного доступу до якісної освіти з урахуванням структуризованого поділу території регіону.

Враховуючи територіальні особливості розвитку сфери освіти запропоновано застосування двох моделей для забезпечення доступу до послуг освіти – стягування та дифузії, які на даний час є найбільш прийнятними для розвитку системи освіти, беручи до уваги, зокрема, і найбільш незахищене у контексті доступу до якісної освіти, населення сільських регіонів.

Доцільним вважаємо, здійснений автором аналіз особливостей матеріально-технічної бази, кадрового забезпечення навчального процесу освітньої сфери Львівської області тощо. У аналізі кадрового забезпечення системи ДШО Львівщини цікавими виявилися результати розрахунку коефіцієнту насиченості мережі ЗЗСО працівниками з відповідною кваліфікаційною категорією.

Нам імпонує, що автор приділяє увагу висвітленню програмних й прогнозних документів розвитку системи дошкільної та шкільної освіти. Заслуговують на увагу розрахунки автора щодо варіантів оптимізації мережі шкільної освіти, а також обґрунтування положень щодо утворення опорних шкіл та організації підвезення школярів, що підкріплено фінансово-економічними розрахунками.

Висновки дисертаційного дослідження сформульовані таким чином, що дають змогу констатувати, що завдання, які ставилися автором у роботі вирішенні.

Повнота викладу наукових положень, висновків і пропозицій в наукових фахових виданнях

За результатами досліджень опубліковано 32 наукові праці (у тому числі 23 одноосібні), з яких: 10 статей – у вітчизняних наукових фахових виданнях, в тому числі 2 у виданнях, включених до міжнародних наукометрических баз, 1 стаття – в науковому періодичному виданні інших держав, 17 публікацій в інших виданнях та матеріалах конференцій, які відображають основний зміст дисертації, загальним обсягом 10,0 д.а. з яких особисто автору належать 9 д.а.

Усі публікації відображають основні положення дослідження, які винесено на захист та розкривають зміст дисертаційної роботи. У дослідженні використано лише ті ідеї та положення, що були результатами особистих напрацювань автора.

Матеріали дисертації доповідались й обговорювались на 17 наукових і науково-практических конференціях різного рівня. Наукові здобутки також були апробовані автором на міжнародних і вітчизняних науково-практических конференціях: IV Міжнародна науково-практична конференція «Управління в освіті» (м. Львів, 23 – 24 квітня 2009 р.); VI Всеукраїнська науково-практична конференція «Особливості інтеграції України в світовий економічний та політико-правовий простір (м. Маріуполь, 10 грудня 2010 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Управління в освіті» (м. Львів, 14-16 квітня 2011 р.); VI Міжнародна науково-практична конференція: «Управління в освіті» (м. Львів, 18-19 квітня 2013 р.); Міжнародна конференція «Здобутки науки у 2014 році» (м. Київ, 27 грудня 2014 р.); III Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості» (м. Львів, 14–16 травня 2015 р.); Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених «Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи» (м. Львів, 17–18 квітня 2015 р.); IV Міжнародна науково-практична конференція “Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки” (Львів, 18–19 травня 2017 р.); Міжнародна науково-практична

конференція «Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад: очікування та реалії» (Рівне-Луцьк, 29-30 листопада 2017 р.).

Дискусійні положення дисертаційної роботи та зауваження

Відзначаючи актуальність обраної здобувачем теми та наукову новизну результатів дисертаційного дослідження, загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження, висловимо деякі зауваження і побажання.

1. У другому розділі дисертації автор (с. 163) визначає необхідність та доцільність використання такого інструменту підвищення якості освітнього процесу, особливо у сільській місцевості, як створення мережі опорних навчальних закладів. Підтримуючи пропозиції автора щодо розвитку даних форм організації навчального процесу, як центрів якісного та доступного навчання, не зовсім зрозумілим є механізм фінансування організації такого процесу. Адже в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи та розвитку системи місцевого самоврядування, у територіальних громадах внаслідок проведення освітньої децентралізації з'являються не лише додаткові управлінські важелі, але також зростають фінансові зобов'язання щодо її забезпечення. У даному контексті авторові було б доречно висвітлити у роботі фінансовий алгоритм забезпечення процесу створення та функціонування опорних шкіл.

2. У §2.2. здійснено ґрутовний аналіз кадрового забезпечення закладів освіти регіону, що безумовно має безпосередній вплив на надання доступних та якісних освітніх послуг населенню, а також на ефективність функціонування мережі освітніх закладів. Однак, на нашу думку, недостатньо уваги приділено дисертантою особливостям професійної діяльності навчально-допоміжного персоналу (адміністративно-господарського, молодшого обслуговуючого, допоміжного технічного), професійна компетентність якого, кількісний та якісний склад, також впливають на діяльність освітнього закладу.

3. Автором досліджувались особливості формування, функціонування та розвитку нових форм підприємництва у сфері освіти і здобуто цікаві

результати (у додатку Д наведено перелік освітніх та освітньо-розважальних закладів приватної форми власності у м. Львові та Львівській області). Однак, дисерантка зупиняється на рівні кількісного аналізу і констатації фактів, на нашу думку, репрезентативність цих результатів набула би більшої аргументованості за умови здійснення якісного аналізу умов функціонування та перспективи розвитку приватних освітніх закладів.

4. Дискусійним є запропонований автором поділ на напівпериферію та периферію при визначені структури територіальної організації дошкільної та шкільної освіти, тому що автор відносить одночасно до цих територій центри ОТГ, районні центри тощо.

Водночас висловлені зауваження і побажання мають дискусійний характер та не знижують загальне позитивне враження від праці.

Загальний висновок

Результати аналізу змісту дисертації демонструють, що загалом дисерантка здатна формулювати й аналізувати актуальні науково-методичні та практичні проблеми щодо територіальної організації закладів дошкільної та шкільної освіти, розробляти методику і процедуру дослідження, збирати та опрацьовувати дослідний матеріал, робити обґрутовані узагальнення і висновки за результатами дослідження, логічно та послідовно викладати свої думки.

Дисертаційна робота Синюри-Ростун Надії Романівни «Територіальна організація дошкільної та шкільної освіти регіону в умовах сучасних реформ» є самостійним, завершеним, оригінальним, науковим дослідженням, що висвітлює актуальну тему і має вагоме теоретичне та практичне значення. За рівнем наукової новизни, наведені у дисертаційній роботі результати відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Зміст роботи відповідає шифру спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

На основі викладеного вище можна стверджувати, що дисертаційна робота «Територіальна організація дошкільної та шкільної освіти регіону в умовах

сучасних реформ» виконана на належному теоретичному і методичному рівні та відповідає вимогам п. п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ: №656 від 19.08.2015 р.; №1159 від 30.12.2015 р.; №567 від 27.07.2016 р.).

Автор дисертаційної роботи, Синюра – Ростун Надія Романівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил та регіональна економіка.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри права та менеджменту
у сфері цивільного захисту
Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності

Повстин О. В.

